

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

ИНФОРМАЦИЯ

Актуализация на данните за растенията гостоприемници на *Xylella* spp. – систематично търсене на литература от 01 януари до 30 юни 2023 г.

След искане на Европейската комисия, Европейският орган по безопасност на храните (EFSA) е създал база данни за растенията гостоприемници на *Xylella* spp., която има за цел да предостави информация и научна подкрепа на оценители и управляващи риска, и изследователи, занимаващи се с *Xylella* spp.

Обхватът на тази програма е за периода 2021 – 2026 г., поради което EFSA е приканена да публикува актуализация на базата данни два пъти годишно.

Този доклад е свързан с деветата версия на базата данни, публикувана в Zenodo¹ обхващаща литература, публикувана от 1 януари 2023 г. до 30 юни 2023 г., както и наскоро добавени съобщения за прихващания на пратки в Europhyt².

Данните са извлечени от 47 избрани публикации, при което са идентифицирани 7 нови растения гостоприемници на *X. fastidiosa* (испанският клен – *Acer granatense*, *Clinopodium nepeta* – род Котешка стъпка, кучешки дрян – *Cornus sanguinea*, планински ясен – *Fraxinus excelsior*, *Lonicera* sp., цер – *Quercus cerris*, неравно назъбен спореж – *Senecio inaequidens*³), които са естествено заразени с *X. fastidiosa* подвид *multiplex*. От тези 7 нови растения гостоприемници на *X. fastidiosa*, 5 (*Clinopodium nepeta*, *Cornus sanguinea*, *Senecio inaequidens*, *Fraxinus excelsior* и *Lonicera* sp.) са естествено заразени във Франция, и по 1 естествено паразно растение в Испания (*Acer granatense*) и САЩ (*Quercus cerris*).

За периода не са извлечени допълнителни данни за *X. taiwanensis*.

¹ Zenodo е база данни, разработена по европейска програма, позволяваща на изследователите да споделят научни статии, набори от данни, изследователски софтуер, отчети и всякакви други цифрови данни, свързани с изследвания.

² EUROPHYT – система за уведомяване и бързо предупреждение, занимаваща се с прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

³ <https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/opos/editor/Списък%20на%20инвазивни%20неместни%20видов e.pdf>

☐ Amber ☐ Green ☒ White

1618, гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 136; тел. +359 2 427 30 56
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

В сравнение с предишната версия на базата данни (EFSA, 2023) не са идентифицирани нови STs типове в световен мащаб. Към базата данни е била добавена нова информация за толерантния/резистентния отговор на растителните видове към инфекция с *X. fastidiosa* (73 растителни вида в 139 публикации, с общ брой 739 записа).

Най-проучените родове за резистентност са лоза (*Vitis*), цитрус (*Citrus*) и слива (*Prunus*).

Броят на растенията, които могат да бъдат инфектирани от *Xylella* spp. достига 439 вида растения, принадлежащи към 200 рода и 69 семейства (растителни видове, идентифицирани чрез най-малко два метода на откриване – ELISA, PCR, секвениране, изолация на чиста култура и др.).

След добавянето на новооткритите гостоприемници на *Xylella* spp., към този момент, списъкът включва 696 растителни вида, 307 рода и 88 семейства, ако се разглеждат независимо от използвания метод за откриване.

Допълнителна актуализация на базата данни на EFSA за растения гостоприемници на *Xylella* spp. е планирана за юни 2024 г., с цел предоставяне на полезна информация и научна подкрепа на оценителите и управляващите риска, както и за изследователи, занимаващи се с *Xylella* spp.

Данните са достъпни като интерактивни отчети в платформата Microstrategy на следния линк: <https://www.efsa.europa.eu/en/microstrategy/xylella>

Информация за България

Освен маслината (*Olea*), бактерията *X. fastidiosa* напада и лозата (*Vitis*), като в САЩ през годините са регистрирани сериозни икономически загуби. Към този момент няма данни в Европа лозата да е нападната от тази бактерия, но тя остава рисков фактор при отглеждането на лозата, както в Европа, така и в България.

От 2002 г., в България се провеждат обследвания за наличието на *X. fastidiosa* в лозови маточници и насаждения с местен и вносен посадъчен материал, но към този момент бактерията не е откривана в страната.

Потенциалните вектори на тази бактерия в България са 27 вида от 6 семейства – сем. *Cicadellidae* (зелена цикада – *Cicadella viridis* Linnaeus, 1758, откривана е в страната⁴), сем.

⁴https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Nature/Protected_areas/Planove_za_upravlennie/PU_Kalimok_Brushlen.pdf ; <https://www.gbif.org/species/6260393>

Aphrophoridae (пенеща цикада – *Philaenus spumarius* L, присъства в страната⁵), сем. *Cercopidae*, сем. *Cicadidae*, сем. *Tibicinidae* и сем. *Membracidae*.

При наличие на болестта или откриване на някои от векторите на *X. fastidiosa* е необходимо своевременно да се информират фитосанитарните инспектори в Областните дирекции по безопасност на храните.

Източник:

Update of the *Xylella* spp. host plant database – systematic literature search up to 30 June 2023, 15 December 2023; EFSA Journal. 2023;21:e8477 – <https://www.efsa.europa.eu/bg/efsajournal/pub/8477>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>, <https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Още материали по темата можете да прочете в предишни публикации на ЦОПХВ:

Актуализация на данните за растенията гостоприемници на *Xylella* spp. – систематично търсене на литература до 31 декември 2022 г. –

<https://corhv.government.bg/НИКОЛАЙ-СПАСОВ:-Актуализация-на-данните-за-растенията-гостоприемници-на-н-31-2289>

Изготвил:

Николай Спасов, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОПХВ

08.02.2024 г.

⁵ https://science.uard.bg/index.php/newknowledge/article/viewFile/738/pdf_271 ; <file:///C:/Users/Nikolay%20Spasov/Downloads/Condition%20of%20soil,%20phytosanitary%20monitoring%20and%20yield%20of%20einkorn%20and%20wheat%20in%20conventional,%20organic%20and%20biodynamic%20farming.pdf>